

Nō te marama o Mahuru 2003 i tū ai te pō whakanui i ngā kaituhi Māori i uru ki te whakataetae tuhituhi o Huia. Kei te tautokona e Te Taura Whiri tēnei o ngā whakataetae mai i tana tīmatanga i te tau 1995.

E ai ki a Robyn Bargh te kaiwhakahaere o Huia, “Ki te kore ngā kaitautoko ka kore ngā kaituhi e whakanuia. Ngā mihi ki Te Taura Whiri nāna i hāpai, nāna anō i whakatairanga te hunga tuhi Māori.”

E whai ake nei tētahi o ngā kōrero e kitea ana i te pukapuka Huia Short Stories – Contemporary Māori Fiction FIVE nā Huia Publishers 2003.

He Tino Kino Tōna Pai

Nā Hagen Tautari, Nō Ngāti Hine, Ngāti Wai

I te huakanga ake o te ata, ka tara mai te rā, ā, ka tūreere atu te moe i ōku kanohi. Ka rongo ahau i te tangi o ngā tātarakihi me te rakuraku haere o ngā tikaokao e timo ngārara ana ki waho o te matapihi. He āhua mōnehunehu te rangi. Kei te tū tō mātou whare ki runga o te puke. Nā te makariri o te awa e tere ana i te take o te puke, ka kake ake te kohu, ā, ka āraia rawatia te pāmu katoa. I rongo ahau i te karanga hiainu o ngā kūao kau ērangī nā te kaha o te kohu, kihai i kitea.

Ka whakatika ahau ki te whakaara i tōku karanga matua. I te pō rā, ka mea mai ia me maranga wawe māua i mua i te aranga o te rā me te tangi o ngā tame heihei. I taku tirohanga atu kua mōhio ahau kua pau kē te kaha o ngā tame heihei i te tangi. Kua heke iho ngā heihei katoa i ngā paepae ki te rapu kai. Kia ahatia. Ko te āhua o te tamaiti tērā hei whakararuraru i ngā kaupapa mahi pai o te tāngata.

I takoto kau te moenga o tōku karanga matua a Kiwi. I te taha ka kitea e ahau tōna pukapuka pai, arā, ko Ngā Pēti Pai Rawa. Kua tohua kētia e ia ngā ingoa hōiho ki te porowhita. I taku kitenga i tēnei mahi āna, i mōhio ahau kua oti kē i a ia te kai i tana parakuihi. Nō mai rā anō ko tāna kōrero ki ahau, ‘E tama, kaua e whakatau kaupapa i te puku hiakai, kei raruraru koe.’

He matenui hoki nōna ki ngā rēhi hōiho. He tino kino tōna pai. Ka kata whakahāwea ōku mātua ki a ia. He moumou mōni noa iho tērā mahi ki a rāua, arā, te pēti hōiho. Otirā, ka whakarongo puku tonu tōku karanga matua, kātahi ka patu i te waea. Horekau he aha ki a ia ā rāua mahi hangareka. Ko tāna ki ahau, ‘Ki te toa ahau, kātahi ka kitea.’ Aroha ana ahau ki tōku karanga matua. Nāna ahau i whakaako ki te pupuhi kirehe mohao me te ruku kai moana.

E koropupū tonu ana te wai wera i te kihini. He kapu tī, he takakau, he pata, he hāmi parakipere te kai. I tērā pō, i kai ai mātou i ngā whēkau poaka. Kei te paera tonu te toenga. Ka kai ahau, kātahi ka rongo i tōku karanga matua e hamumu ana i waho.

Kei te parana o te whare ia e noho ana me tana kurī. Ko te ingoa o tana kurī, ko Patu. Kāhore noa atu he kurī pai ki te tohutohu manu i tō mātou takiwā i tēnei kurī. He kurī tohutohu tēnei i heke iho i ngā kurī tohutohu miharo o Ingarangi. Ki te rongo ia i te manu ki te pātiti, ka tū tika ia me he whakapakoko. Ka totoro tōna waewae o mua ki te manu, ko tōna whiore hoki, ka tohu tika ki muri. Nā tēnei tū ka mōhio te tāngata mau pū he manu kei mua i te kurī. Ahakoa tēhea momo manu e huna ana, ki te kore te kurī e neke, e kore te manu e rere, kia tika rā anō te tāngata ki te pupuhi.

Ka miharo ahau ki te mahi o te kurī nei. Ko te meatanga a ngā tāngata o tō mātou takiwā, nā te rawe o tēnei kurī ki te tohutohu manu, e whai tāima ana te tāngata ki te whakatika i tētahi hikareti me te momi anō. Ā muri ake i tēnei, ka tohua te kurī kia rere ai te manu, hei kai mā te matā. E hia kē ngā peihana me ngā koitareke i riro ki te kurī nei. Kōia i mea ai, horekau he kurī i te kāinga e rite atu ana ki tēnei.

I tēnei rā ko ā māua mahi, he pupuhi manu. Ehara i te peihana, i te koitareke rānei te manu, ērangī ko te kūkupa. Kei te taha o te nehenehe me te repo tō mātou whare. I hihiko noa mai tōku ngākau i te mea, e haruru pai ana te nehenehe i te tangi o ngā tūi, o ngā tirairaka me ngā tamariki katoa a Tāne. I mōhio ahau he rā pai tēnei ki te pupuhi manu.

Ka hangaia e māua ngā pikau hei kawē i ngā manu ki te pēke huka me te taura. E whā, e rima manu pū anō e taea te whawhao ki roto. I a māua e

hanga pikau ana ka kōrero mai tōku karanga matua ki au mō te kūkupa.

‘Nō mua rā, he manu rangatira te kūkupa. Ki ētahi atu iwi he kererū te ingoa. E kohikohingia ana ngā huruhuru hei mahi korowai me te whakapaipai taonga hoki. I te reka o te kūkupa ka kainga katoatia te upoko me ngā waewae. Ka kai ā-puku tonutia i te wā e kai ana te kūkupa i ngā miro. E pai ana te miro ki ngā kūkupa. I tēnei wā, kua mōmona haere te tinana. He māngere te āhua o ngā manu. He poto noa ngā rerenga mai i tēnei peka ki tērā peka, i te kaha mōmona me te taumahatanga o ngā tinana. I tērā tau i puhia ai e ahau tētahi kūkupa mōmona rawa. Nō te takanga iho ki te whenua ka pahū te tinana i tōna momona. ‘Āe rā, mā te rangatira e kai.’

Hei tāna, i rāhuitia e te kāwanatanga ēnei manu, kei kainga rawatia. Ki ōna whakaaro, nā te kāwanatanga te hē mō te hekenga iho o ngā kūkupa. I whakangaromia e te kāwanatanga te nohoanga o ngā kūkupa, arā ko ngā rākau Māori. Ka poroa ngā rākau Māori hei hanga whare. Ko te nuinga o ngā whare nei kei Pōneke e tū ana. I te kore kai ka mate ngā kūkupa. Koia rā te take kihai ia i hāpai i tērā ture. He ahakoa rā, ka whakaetia tahitia e te iwi kāinga kia puhia ngā manu nei hei kai mā ngā kaumātua anahe.

I whai whakaaro ahau i tōna kōrero. E kore e kore, ki te kōrero ngā kaumātua i te reka o tēnei manu, heke pai te hāwareware i te māngai. Kihai ahau i mōhio, kua rāhuitia kētia e te kāwanatanga te kūkupa, kei ngaro noa. Ka pātai mai tōku karanga matua, ‘He aha i whakapoururu ai koe i āiane nā? Kaua e mānukanuka i ngā mahi a te Pākehā. Ko mātou anō hoki ngā kaitiaki tūturu o ngā manu katoa o te ngahere. Kei Pōneke te kāwanatanga. Kāhore rātou i te tino